

Vervolging van roofvogels in Noord-Nederland in 1994

J.A. Schipperijn

Ieder jaar wordt in het jaarverslag van de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN) een overzicht gegeven van de vervolging van (roof)vogels en andere dieren die in het verslagjaar heeft plaatsgevonden. Het overzicht van dit jaar is samengesteld op basis van meldingen uit de zes noordelijke provincies, Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland en Flevoland.

Het overzicht is niet volledig omdat op dit moment (medio januari 1995) de uitslag van het onderzoek aan 21 vogels (1 Kokmeeuw, 15 Buizerds, 1 Torenvalk, 3 Merels en 1 Havik) nog niet van het ID-DLO is ontvangen.

Voor de samenstelling is gebruik gemaakt van drie bronnen te weten:

- Materiaal voor onderzoek opgestuurd naar het Instituut voor Veehouderij en Diergezondheid (ID-DLO), het voormalige Centraal Diergeneeskundig Instituut (CDI) te Lelystad;
- Materiaal voor onderzoek rechtstreeks opgestuurd naar de Gezondheidsdienst voor Dieren te Deventer;
- Gegevens beschikbaar gesteld door medewerkers van de WRN.

Resultaten

Dode dieren

Door of via opsporingsambtenaren zijn in 1994 in totaal 252 gevallen opgestuurd naar de onderzoeksinstituten te Lelystad en Deventer. Het betreft 58 roofvogels, 52 stuks aas en 142 andere dieren. Onder deze laatste groep zijn drie (massa)sterftes begrepen: 50 Brandganzen uit de Lauwersmeer, een groot aantal Rotganzen uit het Groningse en Friese Waddengebied, waarvan 7 zijn opgestuurd en van 9 Aalscholvers uit Ketelhaven. De Aalscholvers zijn verdronken, van de ganzen is de doodsoorzaak niet opgehelderd.

Aan deze lijst kunnen 3 roofvogels worden toegevoegd die niet naar een van de beide onderzoeksinstituten zijn opgestuurd, maar waarvan de doodsoorzaak volledig duidelijk is. Het betreft 1 geklemde Havik in Heerde en 1 geschoten Buizerd in Nieuwleusen. In deze gevallen is proces-verbaal opgemaakt. Daarnaast heeft een opsporingsambtenaar van de AID in 1 Buizerd die voor zijn ogen werd doodgereden, hagel aangetroffen. Het is zonneklaar dat deze vogel is beschoten.

De onderzoeksuitslagen zijn samen met de drie zojuist genoemde gevallen weergegeven in de tabellen 1, 2, en 3.

Twee meldingen van (massa)sterfte, gedaan door medewerkers van de WRN, zijn niet in de tabellen 1, 2 en 3 opgenomen. Het gaat hier om de ontdekking

van 2 Buizerds, 1 Havik en 1 Haas vlak bij elkaar liggend in de omgeving van Rolde (Drenthe) en een soortgelijk geval in het Groningse Hamrik. Hier werden 1 Wulp, 1 Huiskat, 2 Duiven, 1 Fazant en 2 Buizerds bij elkaar liggend aangetroffen. In beide gevallen waren de aangetroffen dieren te ver heen om voor onderzoek te worden opgestuurd.

De in 1994 gebruikte soorten vergif zijn Aldicarb, Alfachloralose, Barbituraten, Carbofuran en Parathion. Al deze middelen zijn extreem giftig voor vogels en zoogdieren. Alfachloralose heeft in Nederland geen enkele legale toepassingsmogelijkheid. De andere genoemde middelen mogen niet worden aangewend ter bestrijding van zoogdieren en vogels. In alle gevallen gaat het hier dus om opzettelijke overtredingen van Vogelwet 1936 en Bestrijdingsmiddelenwetgeving.

Tabel 1. Overzicht van de doodsoorzaak van de in 1994 onderzochte roofvogels in de zes noordelijke provincies

Soort	Doodsoorzaak			Mogelijk Vergif*	Negatief**	Totaal
	Vergif	Afschot	Klem			
Buizerd	8	5	-	8	5	26
Havik	4	1	1	1	3	10
Sperwer	-	-	1	1	2	4
Bruine Kiekendief	1	-	-	-	-	1
Torenvalk	-	-	-	1	1	2
Rode Wouw	-	-	-	-	1	1
Totaal	13	6	2	11	12	44

* Uit eerste onderzoek door het ID-DLO gecombineerd met gegevens verstrekt door de inzender lijkt een vergiftiging waarschijnlijk. Uit kostenoverwegingen is geen nader onderzoek naar de aard van de vergiftiging ingesteld.

** Onder het kopje negatief zijn alle overige diagnoses gerangschikt; dus ziekte, trauma, niet geschikt voor onderzoek en geen doodsoorzaak vastgesteld.

Tabel 2. Overzicht van de aard van het in 1994 onderzochte aas in de zes noordelijke provincies

Soort	Vergif	Afschot	Mogelijk		Totaal
			Vergif*	Negatief**	
Eendagskuiken	18	-	-	-	18
Kip	5	-	-	1	6
Wilde Eend	1	-	-	-	1
Fazant	1	1(lood)	-	-	2
Vlaamse Gaai	-	-	-	1	1
Ei	-	-	-	2	2
Vis	-	-	1	-	1
Maïs	1	-	1	-	2
Konijn	2	-	2	8	12
Mol	2	-	-	1	3
Egel	-	-	-	1	1
Haas	-	-	-	1	1
Reeweidsel	-	-	1	-	1
Vleesresten	-	-	1	-	1
Totaal	30	1	6	15	52

* en ** zie tabel 3

Tabel 3. Overzicht van de doodsoorzaak van de in 1994 onderzochte overige dieren in de zes noordelijke provincies

Soort	Doodsoorzaak			Mogelijk		Totaal
	Vergif	Afschot	Klem	vergif*	Negatief**	
Wilde Eend	18	-	-	-	1	18
Zwarte Kraai	-	-	-	2	5	7
Roek	3	-	-	-	-	3
Postduif	3	3(lood)	-	-	-	6
Kauw	-	-	-	2	-	2
Huiskat***	15	-	-	-	-	15
Steenmarter	-	-	1	-	-	1
Roek****	-	-	-	-	1	1
Totaal	39	3	1	4	6	53

* Dit eerste onderzoek door het ID-DLO gecombineerd met gegevens verstrekt door de inzender lijkt een vergiftiging waarschijnlijk. Uit kostenoverwegingen is geen nader onderzoek naar de aard van de vergiftiging ingesteld.

** Onder het kopje negatief zijn alle overige diagnoses gerangschikt; dus ziekte, trauma, niet geschikt voor onderzoek en geen doodsoorzaak vastgesteld. In de tabel staan niet vermeld: 1 Kokmeeuw, 1 Roerdomp, 1 Wulp, 1 mus, 10 Koolmezen, 2 Merels, 1 Kolgans, 7 Rotganzen, 50 Brandganzen, 9 Aalscholvers en 1 Das.

*** Dit betreft de vergiftiging van een groot aantal huisdieren in het Groningse dorp Pieterburen.

**** Gestorven als gevolg van uitputting. Het dier diende als lokaas in een kraaienvangkooi en stierf door voedselgebrek.

Overtredingen bij roofvogelnesten

Overtredingen werden in alle zes provincies aangetroffen. Enkele gebieden verdienen echter een extra vermelding in negatieve zin. In Groningen zijn dat de omgeving van de Hamrik, Nieuwolda, Noorderlaren, Pieterburen en Zuidbroek. In Friesland gebieden bij Beetsterzwaag en Ravenswoud. In Drenthe de omgeving van Ansen, Coevorden, Elp, Klijndijk/Odoorn, Nieuw Balinge/Westerbork, Rolde en Tynaarlo. In Flevoland tenslotte de omgeving van Kraggenburg en Almere.

Tabel 4. Bij ringonderzoek in 1994 vastgestelde verstoringen van roofvogelnesten in de zes noordelijke provincies

Soort	Door- geschoten	Omgezaagde nestboom	Verstoord Uitgehaald nest*	Totaal
Buizerd	1	1	4	10
Havik	1	-	1	6
Torenavalk	-	-	1	5
Grauwe Kiekendief	-	-	1	1
Bruine Kiekendief	-	-	2	2
Sperwer	1	-	1	2
Totaal	3	1	7	26

* Niet nader gespecificeerd door inzender

Opsporingsactiviteiten

In 1994 is tegen in totaal 10 jagers, 1 onbekend persoon en 1 tuinder proces-verbaal opgemaakt wegens diverse overtredingen van de Vogelwet 1936, de Jachtwet en het Wetboek van Strafrecht (dierenkwelling).

- In Hoogezand zijn twee jagers geverbaliseerd wegens het jagen met loodhagel in een terrein van Staatsbosbeheer waar ze niet tot de jacht gerechtigd waren;
- In Paterswolde is een tuinder geverbaliseerd wegens het vangen in een klem van een steenmarter;
- In Stadskanaal werden twee jagers geverbaliseerd wegens het jagen met loodhagel in een terrein van Staatsbosbeheer waar ze niet tot de jacht gerechtigd waren. Bij deze jachtpartij is een fazant met loodhagel geschoten;
- In Eelde/Langelo en Lieveren kregen vier jagers een proces-verbaal wegens het gebruiken van kraaienvangkooien en kastvallen. In één van de vallen zat een dode roek als lokvogel;
- In Heerde is proces-verbaal opgemaakt wegens het klemmen van een Havik;
- In Taarlo werd een jager geverbaliseerd wegens het illegaal uitzetten van fazanten;
- In Overijssel tenslotte is een jager geverbaliseerd wegens het schieten van een Buizerd.

ID-DLO en verwachte problemen in 1995

In het jaarverslag van 1993 is melding gemaakt het feit dat onderzoek bij het ID-DLO, toen nog CDI geheten, niet langer kosteloos zou zijn. Voor opsporingsambtenaren was de eerste onderzoeksstap echter gratis; vervolgonderzoek (met name toxicologisch onderzoek) diende vanaf dat moment betaald te worden.

Dit alles leidde tot een vermindering van het aantal inzendingen bij het CDI.

Pas onlangs is bekend geworden dat het ID-DLO vanaf 1 januari 1995 ook de kosten van de eerste onderzoeksstap (sectie aangevuld met micro-biologisch onderzoek) aan de inzenders gaat doorberekenen. Deze stap van de directie van het ID-DLO lijkt bijna een cynische reactie op de oproep van WRN, Vogelbescherming en Natuurmonumenten aan de Rijksoverheid om meer geld ter beschikking te stellen voor het onderzoek naar de doodsoorzaak van (Roof)vogels. Wat de gevolgen zijn van deze stap van het ID-DLO is op dit moment nog onduidelijk. De WRN, Vogelbescherming Nederland en Natuurmonumenten hebben er al tegen geprotesteerd.

Het is in ieder geval van belang dat ook dit jaar uw te onderzoeken dode dieren uit de zes noordelijke provincies weer worden ingestuurd via een opsporingsambtenaar van politie of AID.

Conclusies

De vervolging van (roof)vogels en andere dieren is het afgelopen jaar in volle omvang doorgegaan. Ondanks veel ontkenningen en belofes om aan ongeoorloofde praktijken in eigen kring een eind te maken, blijken de bekende daders van overtredingen in 1994 weer grotendeels tot de jagerskringen te behoren. De door de KNJV gepredikte gedragslijn die roofvogels uitdrukkelijk beschermt, blijkt in de praktijk niet garant te staan voor het stoppen van de vervolging.

Ook het zoveel geprezen tuchtrecht van de KNJV geeft geen oplossing voor de geconstateerde problemen. Of men verklaart niet voldoende bewijzen te hebben om tuchtrechtelijk op te treden, of er wordt gesteld dat de rechter al geoordeeld heeft en de verdachte niet nogmaals, en dan nu door de tuchtrechter, kan worden gestraft. Wanneer de tuchtrechter wèl een uitspraak kan doen is onduidelijk.

De houding van een aantal jagers staat naar alle waarschijnlijkheid ook in 1995 borg voor het voortduren van de vervolging. De eerste slachtoffers van 1995 zijn alweer binnen. Voortgaande vervolging, gevoegd bij het nieuwe beleid van ID-DLO waarbij alle kosten van te onderzoeken (roof)vogels voor rekening van de inzender komen, doen het ergste vrezen voor 1995.

Mijn verzoek is om desalniettemin door te blijven gaan met het signaleren van overtredingen en alle daarvoor in aanmerking komende dieren via een opsporingsambtenaar te laten insturen voor nader onderzoek naar de doodsoorzaak.

Adres: Hullenweg 29, 9301 ZD Roden